

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СІОУЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 39 (1365)

Серада, 20 мая 1959 года

Цана 40 кап.

Велізарны размах камуністычнага будаўніцтва горача хвалюе сэрцы ўсіх дзеячоў савецкай літара- туры і мастацтва, натхняе і кліча да стварэння новых таленавітых твораў аб будаўніках каму- нізма, аб іх гераічных справах.

Масква, 18 мая 1959 г. Адкрыццё III з'езду пісьменнікаў СССР у Вялікім Крамлёўскім палацы. На трыбуне — першы сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў СССР А. А. Суркоў.

Фатахроніка ТАСС.

Трэці з'езд пісьменнікаў СССР

У зале пасяджэння Вялікага Крамлёўскага палаца 18 мая адкрыўся Трэці з'езд пісьменнікаў СССР. З'езд сабраўся ў знамянальны дзень, калі савецкі народ пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі пачаў ажыццяўляць грандыёзную праграму камуністычнага будаўніцтва, намяненую XXI з'ездам КПСС.

На з'ездзе прадстаўлена многагаледавая літаратура савецкага народа, людзі, якія ўдзялілі сваім пераможцам, сваёй творчасцю ў вялікай справе будаўніцтва камунізма. Сюды прыйшлі таксама рабочыя маскоўскіх заводаў і фабрык, дзеці савецкай культуры, партыйныя работнікі, воіны Савецкай Арміі — нашы сучаснікі — гераічны і патрабавальны чытальнік. На з'езд прыйшлі пісьменнікі шматлікіх замежных краін: Усходу і Захаду.

Да 12 гадзін дня залу пасяджэння Вялікага Крамлёўскага палаца заўважылі дэлегаты і госці. Бурнымі апладысманамі прысутныя сустракалі паяўленца на ўрадавых ложах таварышаў А. Б. Арыстава, Л. І. Бірычова, М. Г. Ігнатова, А. Л. Кірычова, Ф. Р. Назлова, О. В. Нузіціна, А. І. Мікіна, Н. А. Мухоміна, М. А. Суслана, Н. А. Фурцавай, М. С. Хрушчова, М. М. Шварца, П. М. Паспелава, Д. С. Плянскага.

З'езд адкрыў пісьменнік Канстанцін Фелікс. Ён падкрэсліў у сваёй прамове, што наша літаратура неаддзяляльна ад гісторыі савецкага народа.

Жывы вопыт грамадства і дзяржавы, усё новае ў жыцці савецкага народа з'яўляецца новым і глыбокім зместам савецкай літаратуры. Праўда жыцця была і застаецца законам літаратуры сацыялістычнага рэалізму, той літаратуры, якая з'яўляецца часткай народнага жыцця і служыць народу.

Прамоўца гаворыць, што XXI з'езд КПСС заклікаў усю нашу краіну да новых поспехаў у будаўніцтве камунізма. Гісторыя, сказаў ён, уступіла ў новы этап. Падрыхтаваны бліскучы пераможца савецкага сацыялістычнага будаўніцтва. Створаны магчымасці для наступовага ажыццяўлення ў недалёкім будучым камуністычных адносін.

Першым крокам на гэтым шляху стаць выкананне вялікага плана сямігадовага, работу на якім пачало ўжо ўсё савецкае грамадства. Новы матэрыял жыцця, указвае К. Фелікс, рэе былыя каноны літаратурнай формы, патрабуе сабе новага асялення. Глыбокую работу трэба правесці братнія і сямы пісьменнікаў усіх нацыянальных літаратур Савецкага Саюза.

Трэці з'езд пісьменнікаў СССР, адзначае прамоўца, разгледзіць істотна важныя для нашых дзён пытанні. З'езд яшчэ больш аблізіць задачы літаратуры і мастацтва сучаснай рэалістычнай, з разгорнутым будаўніцтвам камуністычнага грамадства ў нашай краіне. Ён спланіруе ўвагу пісьменнікаў на тых парастках будучага, якія ўжо цяпер існуюць у сабе рэальныя рысы камунізма. Вялікае месца ў рабоце з'езду займюць праблемы мастацтва мастака.

Ад імя прысутных К. Фелікс аддзяліў вітаў замежных пісьменнікаў, якія прысутнічаюць на з'ездзе.

Трэці з'езд пісьменнікаў СССР аб'яўляецца адкрытым. Абдываецца фарміраванне кіруючых органаў з'езду. Выбіраецца прэзідыум у складзе 69 чалавек.

Пад бурныя, працяглая апладысменты ў ганаровы прэзідыум з'езду выбіраецца прэзідыум ЦК КПСС.

Завершаецца парадак дня з'езду: 1. Задачы савецкай літаратуры ў камуністычным будаўніцтве.

2. Доклад Цэнтральнай рэвізійнай камісіі Саюза пісьменнікаў СССР.

3. Аб унясенні некаторых змен у Статут Саюза пісьменнікаў СССР.

4. Выбары кіруючых органаў Саюза пісьменнікаў СССР.

Слова для доклада «Задачы савецкай літаратуры ў камуністычным будаўніцтве» атрымаў А. А. Суркоў. У здымочны дзень першай-вясня саміадавага плана разгорнута будаўніцтва камунізма сабраўся наш Трэці з'езд, гаворыць А. Суркоў. Велізарны размах камуністычнага будаўніцтва горача хвалюе сэрцы ўсіх дзеячоў савецкай літаратуры і мастацтва, натхняе і кліча да стварэння новых таленавітых твораў аб будаўніках камунізма, аб іх гераічных справах. Матэрыял пэдаггікай партыі, мы на сваім з'ездзе ў шырокай дыскусіі па ўсіх хвалюючых нас пытаннях айназем найкарацейшым і правільным шляхам да стварэння высокамастацкіх твораў, якія актыўна дапамагаюць б партыі ў камуністычным выхаванні працоўных.

Каб стварыць сабе яснае ўяўленне аб размаху росту літаратуры, гаворыць А. Суркоў, трэба ведаць, што ў гады паміж з'ездамі колькасць выпушчаных у нашай краіне кніг павялічылася больш чым напалавіну, а тыраж іх узрос амаль на тры чвэрці. Асабліва значна ўзрасло выданне кніг пісьменнікаў братніх нацыянальнасцей. Сарод выпушчаных за чатыры гады кніг прыкметна месца займаюць кнігі новых аўтараў. Высокага звання лаўрэатаў Ленінскай праміі ўдзяліліся Леанід Яноў і раман «Рускі лес», Міхал Аўзаў за раман «Абай», Мукхал Пагодін за драматычную трылогію аб У. І. Леніне. Памярнуць ўдасноеныя знаўцы лаўрэатаў — Герой Савецкага Саюза, слаўны сын татарскага народа Муса Джалілаў, пісьменнік і кінарэжысёр Аляксандр Даўжэнка.

Тав. Суркоў падкрэслівае, што савецкі пісьменнік даў рашучы адпор тэндэнцыям рэвізіянізму ў літаратуры, яшчэ і яшчэ раз прарыўчы сваю ідэйную ўзброенасць, яшчэ больш цесна агураваліся вакол Камуністычнай партыі і яе Цэнтральнага Камітэта.

Ад імя ўсіх дэлегатаў Трыцяга з'езду і ўсіх савецкіх пісьменнікаў А. С. Суркоў горача заклікае Камуністычную партыю, яе Ленінскаму Цэнтральнаму Камітэту, Першаму сакратару ЦК КПСС таварышу М. С. Хрушчова за магчымую ідэйную дапамогу ўсёй мастацкай інтэлігенцыі і перш за ўсё літаратарам у барацьбе з рэвізіянізмам. Вядомыя гутаркі кіруючых дзеячоў партыі з пісьменніцкім актывам, гаворыць ён, былі для нас выдатнай школай палітычнага выхавання. Абоду дзёнаў ў праграму партыйнага дакумента «За песню сувязь літаратуры і мастацтва з жыццём народа» ідэі, выказаныя таварышам М. С. Хрушчовым, яго падзялілі аб галоўнай лініі развіцця літаратуры і мастацтва з'яўляюцца глыбокім і моцным пераказам асноўных прынцыпаў палітыкі партыі ў галіне літаратуры і мастацтва, якім узорам развіцця палітыкі, асновы якой заклікаў У. І. Ленін.

У нас з вамі, таварышы, цяпер спрыяльная абстаноўка для шырокай кансалідацыі ўсіх сіл пісьменнікаў, працягвае прамоўца. Гэта адна з важнейшых умоў паспяховай творчай работы на карысць камунізма.

Адказная задача праўдыва і ірка адлюстраваць жыццё савецкага народа, якая стаіць перад мастацтвам, зварот да тэм будаўніцтва камунізма дыктуе пісьменнікам іх галоўны абавязак — быць летаністамі вялікіх спраў народа, актыўнымі прапагандыстамі ідэй камунізма. Патрабаванне сучаснасці гучыць цяпер, як важнейшае палітычнае, мастацкае, эстэтычнае патрабаванне. Правільна растлумачнае патрабаванне сучаснасці ўзімае савецкую літаратуру

да новых ідэйных і мастацкіх вышшя. Гэтае патрабаванне прадугледжае сапраўды мастацкае ўвасабленне гераічнага матэрыялу сучаснасці. Пастаянная, непарывная сувязь з народам была і застаецца галоўнай асаблівасцю нашай літаратуры.

Каб стварыць шырокую, шматгранную карціну народнага жыцця, патрабна форма рамана або аповесці, вялікая форма сцэнічнага твора, опічнага або ліра-эпічнага паэмы. Бясспрэчна, такія творы паяўляюцца, і трэба, каб яны паяўляліся хутчэй.

Гаворачы далей аб больш хуткім і паспяховым волку пісьменніка па сучасным тэмы, А. Суркоў напамінае, што ў літаратуры існуюць жанры, самой сваёй прыродай прызначаны для адлюстравання сённяшняга дня народнага жыцця. Да такіх жанраў адносіцца аповяданне. Не менш прыгодны для хуткага волку на тэму дня мастацкі нарыс і пісьменніцкая публіцыстыка.

Сцвярджаючы ў станоўчых вобразах людзей і рэалістычных светлых карцінах перамогу новага над старым, літаратура глебу адмаўляе і асуджае перажыткі старога. Нажаў, сацыя развіваецца недастаткова паспяхова, слабеў за іншыя жанры.

Далей тав. Суркоў гаворыць аб неабходнасці барацьбы пісьменнікаў за высокі ўзровень літаратурнага майстэрства. Адлюстраванне новага ў жыцці патрабуе і наватарства ў галіне формы.

Спынаючыся на рабоце пісьменнікаў у сучасных з літаратурнай галіны мастацтва — тэатры, у кінематографіі, радыё і тэлебачанні, дакладчык адзначаў, што ў апошнія гады ў нашай краіне пачаўся пераход ад пераважна раману і аповесці да драматычнага і сцэнічнага паэмы. Драматычна пачаўся больш працоўны зварот да чалавека, да працы развіцця характараў. Разам з тым, важнейшыя тэмы сучаснасці яшчэ не атрымалі ў многіх п'есах дастаткова глыбокага ўвасаблення.

Гаворачы аб савецкай кінематографіі, дакладчык адзначаў, што побач з паяўленнем значных і мастацка сваясаблівых фільмаў, у нас выходзіць на экраны многа карцін

шарых, невыразных. А глядзяч чакае, каб з экрану прагучалі адказы на яго сённяшнія думы і пачуцці. Пісьменнікі да гэтага часу слаба дапамагаюць кінематографіі ў стварэнні мастацка арыгінальных сцэнарыяў.

«Сцэнарнае пытанне» працягвае заставацца вострым пытаннем кінематографіі. Стварэнне творага саюза работнікаў кінематографіі, гаворыць ён, дапаможа ўзмацніць пісьменніцкую актыўнасць у кіно.

Далей дакладчык спыніўся на некаторых пытаннях дзіцячай і юнацкай літаратуры. Пытанні развіцця літаратуры для дзяцей, гаворыць А. Суркоў, заўважыў былі ў цэнтры ўвагі нашай партыі, нашай грамадскасці, але, магчыма, ніколі яшчэ не паўстаўлі яны з такой вострыняй, як цяпер. Пасля гістарычных рашэнняў XXI з'езду Камуністычнай партыі, пасля прыняцця закона аб перабудове школы. Дзіцячая кніга магчыма ў ішчэ большай ступені, чым любая іншая, мае патрабу ўвагі нашай партыі, нашага часу — гераі сямігадкі, гераі новабудульці, гераі цалінных зямель.

Значнае месца ў докладе было адведзена становішчу перакладчыцкай работы ў Савецкім Саюзе. У ліку кніг, якія штогод выпускаюцца нашымі выдавецтвамі, больш паловіны прыпадае на кнігі, перакладзеныя з іншых моваў. Па меры завязвання новых вышшя культуры колькасць перакладных кніг будзе ўзрастаць.

Гаворачы аб творчых задачах савецкай літаратуры ў нашых дзёнах, гаворыць А. Суркоў спыняецца на пытаннях крытыкі, гісторыі і тэорыі літаратуры. Пытанні тэорыі літаратуры, падкрэслівае ён, павінны быць пастаянна ў цэнтры нашай увагі. Сацыялістычны рэалізм як абгульчэнне ўсёй творчай практыкі — вострая базавы сцяг, пад якім мы ідзем да новых ідэйна-мастацкіх вышшя.

Дакладчык расказвае аб палупаненні пісьменніцкіх радоў новымі таленавітымі сіламі.

Ён наведміў, што за чатыры гады паміж з'ездамі ў літаратуру прыйшло намяла новых людзей. Да Другога з'езду ў радах саюза было 3 695 лі-

таратараў. Да 1 лютага 1959 года колькасць членаў саюза павялічылася да 4 801. У рабоце ў літаратурнай моладзі Саюза пісьменнікаў заўважыў супрацоўнічаў з камсамолам. Разам з камсамолам нам трэба і ў далейшым шукаць і выходзіць таленавітую літаратурную моладзь.

А. Суркоў гаворыць аб тым, што ў гады паміж двума з'ездамі значны поспеху дасягнулі літаратуры іншых сацыялістычных краін. Пісьменнікі братніх сацыялістычных краін, гэтак жа як і мы, шукаюць найкарацейшым шляхам да авалодання сучаснай тэмай, закладаным тым, каб сувязь літаратуры з жыццём, з брацкай народай за сацыялізм была моцнай і цеснай.

За чатыры апошнія гады вышла ў перакладах звыш чым на шасцідзесяці мовах народаў Савецкага Саюза 1 768 кніг пісьменнікаў сацыялістычных краін агульным тыражом, які пераўважыў 170 мільёнаў экзэмпляраў. Прыёмам адзначаць, што і ў сацыялістычных краінах цяпер павялічваецца колькасць перакладных пісьменнікаў, якія пераходзіць у сваёй творчай практыцы на прагрэсіўныя пазіцыі.

Ік і ў паларадзія гады, гаворыць дакладчык, мы захоўвалі дружэлюбныя кантакты з прагрэсіўнымі пісьменнікамі сацыялістычных краін, старуючыся ўсемерна іх расшыраць. Нашы выдатныя за апошнія гады вышшялі многа перакладных твораў. Тэатры паставілі рад п'есаў сучасных замежных драматургаў. Расшыралася і жывал сувязь з пісьменнікамі сусвету. Савецкі літаратар будучы і ў далейшым смега і рашуча расшыраць такія кантакты.

На ўсім шляху свайго росту, заўважыў далей дакладчык, наша моладзь літаратура была моцна свайго непахіснай партыйнасцю, давер'ем і любоўю роднага народа.

Тут, на Трэцім з'ездзе пісьменнікаў, у зале, дзе наядуца лепшыя сымны партыі аднадушна галасавалі за баявую праграму разгорнутага будаўніцтва камунізма, мы прыносім прысягу сваёму народу на наёмную вернасць вялікай справе, якая акрыляе на новыя подзвігі ў стварэнні працы.

Савецкі пісьменнікі разам з партыяй і народам безагаворачна адбылі вышшя і разгор Цэнтральным Камітэтам агіднай антыпар-тыяйнай групы фракцыянераў Малайкова, Кагановіча, Молатава, Булгакіна, Шапілава, што выступалі супраць рашэнняў XX з'езду партыі, супраць левінскай палітыкі партыі, якія выражае каронныя жыццёвыя інтарэсы нашага народа.

Ад імя ўсяго многагаледавага калектыву савецкіх пісьменнікаў А. Суркоў горача заклікае Камуністычную партыю за высокую давер'е, якое яна назчына казвае пісьменнікам, лічычы іх сваімі памочнікамі ў справе камуністычнага выхавання народа.

У асобе членаў Прэзідыума Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі, якія прысутнічаюць на нашым першым пасяджэнні, у асобе Першага сакратара Цэнтральнага Камітэта Мікіты Сяргеевіча Хрушчова, чыя моцная дружэлюбная паўтрымка і падары нам так эрадуем, што пісьменнікі ўсіх народаў нашай многагаледавага Радзімы ўсе свае здольнасці, увесі сваю волю, усю сваю безаветную адданасць аддадуць будаўніцтву камунізма.

На гэтым першае пасяджэнне з'езду зачылася.

18 мая на вячэрнім пасяджэнні з'езду, якое праходзіла пад старшынства Максіма Рыльскага, быў заслушаны доклад старшыні Рэвізійнай камісіі Ю. Лібадзінскага.

Затым пачаліся спрэчкі.

Пісьменнік А. Ганчар адзначаў, што міжз'ездаўскі перыяд быў для пісьменнікаў Украіны перыядам напружанай творчай працы. За гэты час на Украіне было выдана паўтары тэсячы кніг. Тав. Ганчар падкрэслівае неабходнасць узмоцненай увагі да развіцця брацкіх літаратур.

Вакол нас, лаўсодна, — гаворыць П. Броўка. — Гэта — брыгада камуністычнай працы, Народныя ўніверсітэты культуры, Народныя тэатры. Наш абавязак паказаць на трынае жыццё народа, яго стараўную працу. Прамоўца заклікае да больш цеснай сувязі паміж пісьменнікамі братніх савецкіх рэспублік.

Ад імя кітайскіх літаратараў гаворачы прывітанне з'езду перадае відомы кітайскі пісьменнік Мао Дунь. Ён наведміў, што за апошнія дзесяцігоддзі творы савецкай літаратуры выданы ў Кітаі агульным тыражом амаль у 82 мільёны экзэмпляраў. Мао Дунь уручыў падарункі ад кітайскіх сяброў — карціну, а таксама кнігі савецкіх пісьменнікаў, перакладзеныя на кітайскую мову.

На вячэрнім пасяджэнні выступілі таксама Ф. Паніфэраў, М. Ібрагімаў, С. Міхаілаў.

19 мая ў зале пасяджэння Вялікага Крамлёўскага палаца працягваў сваю работу Трэці з'езд пісьменнікаў СССР.

На ранішнім пасяджэнні старшынястваваў Л. Собалеў. Першым выступіў І. Абашыдзе (Грузія). Ён адзначаў, што за апошнія гады ў грузінскай літаратуры адбыліся немалыя перамены. Вядучае месца ў творах грузінскіх пісьменнікаў стала займаць тэма сучаснасці. Мы спадзяемся, сказаў ён, што наш Трэці з'езд, які можна назваць перспектывным па яго імкненніх у будучае, дапаможа вырашыць вялікі творчыя задачы, якія стаюць перад усімі савецкімі літаратарамі. Тав. Абашыдзе гаварыў далей аб велізарным росце савецкага чытача за апошнія гады, аб тым, што гэта накладе вялікую адказнасць на савецкіх пісьменнікаў, заклікаючы

ствараць творы, вартыя нашага чытача і гераічнага часу, у якім мы жывём.

А. Салыніскі (Масква) сваё выступленне прысьвяціў праблемам драматургіі. Лепшыя драматычныя творы савецкіх пісьменнікаў, сказаў ён, гэта творы рэвалюцыйнай эстэтыкі, вялікай думкі. Іны клічуць уперад, паказваюць шляхі такога руху. Прамоўца адзначаў, што на жаль, многім п'есам савецкіх драматургаў не стае гэтых выдатных рысаў.

Дэлегаты з'езду пайла сустраці прывітаньную прамову кіраўніка дэлегацыі польскіх пісьменнікаў Я. Івашкевіча.

Сваю прамову А. Пракоф'еў (РСФСР) пачаў з расказа пра выдатную сустрачку са старшынёй калгаса «Расвет» К. П. Арлоўскай. Апошні сказаў пісьменнікам: «Я чалавек з фантазіяй, пасаду ў гонар самігокіі месце дубоўкі на ўзгорку. Нахай яны растуць, красуюцца, будзь сімвалам для» Арлоўскі сваю залуду ўжо ажыццявіў, і гэтым прывітаньні вершы паэт П. Броўка. Я напаміну, што таварыш Арлоўскі, чалавек з фантазіяй, працягвае прамоўца, гэта значыць — чалавек з выдумкай. Мы, работнікі савецкага мастацтва, пісьменнікі, на сваёй прыродзе таксама не павінны быць раўнадзуднымі, павінны валодаць выдумкай. Вуснамі М. С. Хрушчова мы названы бліжэйшымі памочнікамі партыі. Мы павінны дапамагаць партыі расказаць пра вялікія падзеі, што адбываюцца ў краіне, песняй, што апівае іх, паэмай, дзе гераі сямігадкі будучы пазнаваць сабе. Усімі сродкамі, якія ёсць у нашым распарэдажэнні, мы павінны дапамагчы партыі і народу ў ажыццяўленні сямігадовага плана.

Гістарычнаму жанру літаратуры ўдзяліў увагу ў сваім выступленні даўляўскі пісьменнік В. Лукс. Выразна гучыць у выступленнях многіх прамоўцаў тэма чалавека — гераі нашых дзён, гераі літаратуры. Гэтым тэму паставіў у цэнтры свайго выступлення пісьменнік С. Сарткоў. Як і шораг іншых прамоўцаў, тав. Сарткоў прамовае Саюзу пісьменнікаў СССР павысць патрабавальнасць пры прыёме ў члены саюза.

На трыбуне адін са старшыншых савецкіх пісьменнікаў К. Чукоўскі. На жывых прыкладах паказава ён дэградацыю буржуазнай літаратуры.

На ранішнім пасяджэнні з'езд заслухаў доклад Мандатнай камісіі. Ле старшыня М. Стэльмах наведміў дэдачыня аб складзе з'езду. Усяго на з'езд выбрана 497 дэлегатаў, апроч таго ў яго рабоце прымаюць удзел з правам дадаткага голасу 16 членаў праўлення Саюза пісьменнікаў СССР, не выбраных дэлегатамі.

На з'ездзе прадстаўлены пісьменнікі арганізаваных ўсіх саюзных і аўтаномных рэспублік, краёў і абласцей Савецкага Саюза. На з'ездзе прысутнічаюць пісьменнікі 49 нацыянальнасцей нашай вялікай Радзімы. Склад дэлегатаў яшчэ раз дамастэрнуе многагаледавага эстэтыкі аднаўляе савецкай літаратуры, сведчыць аб уздыме і развіцці нацыянальных культур на базе правядзення левінскай нацыянальнай палітыкі ў нашай краіне.

На ранішнім пасяджэнні 19 мая выступілі таксама К. Яшан (Узбекская ССР), А. Малышка (Украіна), М. Аміраў (Татарыя), К. Зялінскі (РСФСР), Салчак Тока (Тувінская аўтаномная вобласць).

З'езд абраў Камісію па ўнясенні некаторых змяненняў у Статут Саюза пісьменнікаў СССР.

На здымку: у зале пасяджэння Трыцяга з'езду пісьменнікаў СССР. Фота Н. Сітніківа і В. Савасцянава. (ТАСС).

